

N:o 66.

Ank. till Riksd. Kansli den 27 april 1894, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverflyttning till allmänna indragningsstaten af åtskilliga lärares aflöning samt rörande understöd åt extra ordinarie lärare vid allmänna läroverken under förfall på grund af sjukdom. (2:a U. A.)

Med åberopande af bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 9 nästlidne mars har Kongl. Maj:t i en samma dag till Riksdagen aflåten proposition (n:o 57), som blifvit till statsutskottet remitterad, föreslagit Riksdagen att medgifva:

dels att de lönebelopp, som skola utgå till de i berörda protokoll omförmälde lärare, hvilka qvarstå på de jemlikt kongl. brefvet den 16 december 1892 indragna läroverkens stat, måtte uppföras å allmänna indragningsstaten under riksstatens nionde hufvudtitel;

dels att vid allmänt läroverk eller pedagogi anställd extra ordinarie lärare, som af vederbörande eforalstyrelse erhållit förordnande under hel läsetermin eller derutöfver med full tjänstgöring, men som af vederbörligen styrkt sjukdom förhindrats att tjänstgöra, måtte, derest han före detta förordnande tjänstgjort vid dylikt läroverk minst ett år, erhålla understöd för den tid, hvarunder han varit ur stånd att tjänstgöra, till be-

lopp motsvarande hälften af det arfvode, som på grund af ifrågavarande förordnande eljest skulle tillkommit honom för samma tid, dock att dylikt understöd icke skulle utgå för längre tid än ett läsår, äfven om förordnandet för längre tid meddelats; äfvensom att för bestridande af härigenom för-
anledda utgifter måtte till Kongl. Maj:ts förfogande ställas ett förslagsanslag af 5,000 kronor årligen.

Till åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen till en början anfört, att uti en af åtskillige lärare, såväl ordinarie som extra ordinarie, vid rikets allmänna läroverk till Kongl. Maj:t ingifven petition hemstälts, huruvida icke åt de extra ordinarie lärarne, hvilka genom Riksdagens beslut fått sina löneförmåner icke obetydligt förbättrade, äfven borde och kunde beredas en annan och mera betryggad samt för såväl lärarecorpsen som staten mera värdig ställning än hittills, för hvilket ändamål petitionärerna anhållit:

att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att i den vidsträcktaste mån, som förhållandena det medgäfve, besätta de lärarebefattningar, som nu uppehölls af extra ordinarie lärare, med ordinarie;

att vid befordringar till ordinarie lärareplatser måtte, i likhet med hvad förhållandet vore på andra tjenstemannabananor, inrymmas större betydelse åt tjenstgöringsmeriter;

att åt de extra ordinarie lärare, som det oaktadt fortfarande behöfdes, måtte beredas en fastare och mera betryggad ställning, helst på det sätt, att de erhöles sina förordnanden af kongl. ecklesiastikdepartementet; samt

att åt extra ordinarie lärare, som efter viss tids tjenstgöring af sjukdom eller ålder urständsattes att tjenstgöra, måtte beredas skäligt understöd.

Till förklaring af de nu rådande olyckliga förhållandena och till stöd för sin framställning hade petitionärerna i hufvudsak anfört följande:

Enär det växande behovet af lärarekrafter i allmänhet hos oss tillgodosetts genom anställande af extra ordinarie lärare i stället för genom ordinarie platsers upprättande, måste för närvarande omkring 130 lärareplatser, hvilka år från år visat sig nödvändiga, upprätthållas af extra ordinarie lärare, ehuru sådana endast borde användas såsom vikarier vid inträffande ledigheter eller i de undantagsfall, då läroverk visade en så hastig tillväxt, att denna kunde anses vara endast tillfällig. I följd häraf hade vid somliga större läroverk, hvilka snabbt utvecklats sig, antalet extra lärare blifvit oproportionerligt stort i jämförelse med antalet ordinarie lärare. Så tjenstgjorde t. ex. under läsåret 1891—1892

vid Göteborgs realläroverk 14 ordinarie och 12 extra lärare,

vid högre allmänna läroverket i Helsingborg 12 ordinarie och 9 extra lärare,

vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm 19 ordinarie och 12 extra lärare,

vid högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm 15 ordinarie och 9 extra lärare o. s. v.

Genom berörda sätt att fylla behovet af ökade lärarekrafter hade utsigten till befordran för de extra ordinarie lärarne blifvit öfver höfvan inskränkt, i det att derigenom dels årliga medeltalet af ledigförklarade tjänster blefve mindre, dels antalet sökande större, än hvad under sundare förhållanden skulle hafva varit fallet; och ju längre detta system tillämpades, dess större blefve detta missförhållande.

Emellertid minskades utsigten till befordran för en stor del af de obefordrade ytterligare genom gällande befodringslag. Denna uppstälde nemligen såsom befodringsgrund i första rummet undervisningsskicklighet, ådagalagd vid undervisningsprovet för den sökta platsen, men fäste sig vid tjänsteålder och betyg öfver föregående tjänstgöring endast i sista hand och bidroge derigenom till uppkomsten af en klass af gamla extra ordinarie lärare, som nästan kunde sägas vara uteslutna från befordran. Att detta verkligen vore förhållandet framginge redan genom en jemförelse mellan två hvarandra så närbelägna tidpunkter som vårterminen 1889 och vårterminen 1892. Det visade sig nemligen af tillgängliga uppgifter, att under denna korta tid antalet extra ordinarie lärare i åldern 45—61 år vuxit med 113 procent och i åldern 40—44 år med 10 procent, under det att hela antalet blott ökats med 20 procent. Fördubblingen af antalet i högsta åldersklassen berodde tydligen derpå, att en stor del af dem, som 1889 tillhört näst högsta klassen, icke vunnit någon befordran, utan ryckt upp i förstnämnda klass.

Dylika äldre extra ordinarie lärares ställning vore i synnerhet be-
dröflig: deras förordnande kunde upphöra när som helst utan något deras eget förvållande, och träffades de af sjukdom, äfven blott för en kortare tid, förlorade de sin anställning och lemnades af staten alldeles utan existensmedel, så att för dem intet annat återstode än att anlita den enskilda eller allmänna barmhertigheten. Än värre blefve emellertid förhållandet, då de till sist blefve af ålder urståndsatta eller mindre lämpliga att vidare tjänstgöra.

Till svårigheten att vinna ordinarie anställning komne nemligen en genomgående osäkerhet under den extra ordinarie tjänstgöringen, beroende dels derpå, att den extra ordinarie läraren icke finge behålla någon del af sitt arfvode, derest han vore af sjukdom hindrad att tjänstgöra, dels af sättet för de extra ordinarie lärarnes anställning. De förordnades nemligen på vederbörande rektors förslag af de olika stiftens eforer vanligen

på termin, mera sällan på läsår och komme derigenom i en beroende och prekär ställning, som icke hade någon motsvarighet inom andra tjänstemannacorpser, der extra ordinarie tjänstemän användes. Detta anställnings-sätt, på grund hvaraf till och med personer, som icke varit kompetenta till ordinarie lärarebefattning, kunnat för längre tid få auställning vid läroverken, innebure ganska ringa säkerhet för en extra lärare, som blefve utan plats, att icke vid sökande af nytt förordnande blifva förbigången af yngre, mindre meriterade medsökande; och äfven om ny anställning af sådan extra lärare vunnes, så blefve han ofta nödsakad att undervisa i helt nya ämnen, hvilket vore till skada både för honom sjelf och ännu mer för undervisningen.

Den undervisande och uppfostrande verksamhet, som en extra lärare under trycket af en sådan ställning och med sådana framtidsutsigter kunde utöfva, blefve också på ett betänkligt sätt förlamad och förryckt samt medförde icke allt det gagn, den eljest kunnat. Om lärarecorpsen skulle på ett någorlunda tillfredsställande sätt kunna motsvara de anspråk, hvilka så i fråga om kunskaper och skicklighet som i socialt hänseende ställes på densamma, och framför allt om den skulle kunna inför lärjungar och målsmän bevara den auktoritet och det oberoende, som ett rätt utöfvande af lärarekallet kräfde, så vore det nödvändigt, att icke inom densamma skapades ett lärareproletariat.

Enligt hvad departementschefen härefter meddelar, hade ofvan omnämnda petition remitterats till den för utarbetande af förslag till stadga för rikets allmänna läroverk den 6 juni 1890 af Kongl. Maj:t förordnade kommitté, som dervid fått sig anbefaldt ej mindre att taga petitionen i öfvervägande vid behandlingen af sådana med dess syfte sammanhängande frågor, om hvilka kommitterade fått uppdrag att afgifva yttrande och förslag, än äfven att till Kongl. Maj:t afgifva det utlåtande i öfrigt, hvartill petitionen kunde anses föranleda; och hade kommitterade den 14 december sistlidet år afgifvit yttrande i ämnet.

Af detta yttrande, som blifvit i statsrådsprotokollet på sid. 6—29 återgifvet, inhemtas, att kommitterade ansett sig böra föreslå och hemställa:

1:o) att kongl. cirkuläret den 12 juni 1882 angående ledigblifvande läraretjänster vid treklassiga allmänna läroverk och pedagogier måtte så till vida upphävas, att lediga eller ledigblifvande ämneslärarebefattningar vid berörda läroverk finge i vanlig ordning tillsättas, dock att härvid föreskrefves, att sålunda tillsatt lärare skulle vara skyldig underkasta sig den förflyttning till annat läroverk och den förändrade tjänstgöring, som Kongl. Maj:t kunde finna skäligt bestämma;

2:o) att den adjunksbefattning vid högre allmänna läroverket i Falun, som på grund af kongl. brevet den 16 augusti 1878 uppehölls med vikarie, måtte förses med ordinarie innehafvare;

3:o) att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att de lönebelopp, som skulle utgå till lärare, hvilka qvarstode på de jemlikt kongl. brevet den 16 december 1892 indragna läroverkens stat, måtte uppföras å allmänna indragningsstaten, och att i följd häraf samtliga af 1890 års Riksdag beviljade nya lärarebefattningar måtte få oförtöfvadt tillsättas;

4:o) att gällande bestämmelser rörande lärareplatsers tillsättning måtte ändras på sätt kommitterade hemställt i sitt den 24 nästlidne november afgifna förslag till ändrade bestämmelser rörande undervisningsprof för lärarebefattningar vid rikets allmänna läroverk jemte dermed i samband stående frågor;

5:o) att Kongl. Maj:t täcktes till hvar och en af Riksdagarne 1895—1897 göra framställning om upprättande af 4 nya lektors- och 16 nya adjunksbefattningar, med rätt för Kongl. Maj:t att efter sig företeende omständigheter bestämma, vid hvilka läroverk de särskilda befattningarna närmast skulle fästas;

6:o) att hvad i petitionen blifvit anfördt och yrkad med afseende å sättet för de extra ordinarie lärarnes anställning icke måtte till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda; samt

7:o) att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att extra ordinarie lärare vid allmänt läroverk eller pedagogi, som af vederbörande eforalstyrelse erhållit förordnande under hel läsetermin eller derutöfver med full tjenstgöring, men som af vederbörligen styrkt sjukdom förhindrats att sin tjänst bestrida, måtte, derest han före detta förordnande tjenstgjort vid dylikt läroverk minst ett år, erhålla understöd, motsvarande hälften af det arfvode, som på grund af ifrågavarande förordnande skulle tillkommit honom, för den tid, hvarunder han varit ur stånd att tjenstgöra, dock att dylikt understöd icke finge utgå för längre tid än ett läsår, äfven om förordnandet för längre tid meddelats, äfvensom att för bestridande af härigenom föranledda utgifter ett förslagsanslag af 5,000 kronor måtte ställas till Kongl. Maj:ts förfogande.

För egen del har departementschefen, med afseende å hvad kommitterade under punkten 1:o hemställt, yttrat, att han vore något tveksam, huruvida icke ett upphäfvande, på sätt kommitterade föreslagit, af kongl. cirkuläret den 12 juni 1882 angående ledigblifvande läraretjänster vid treklassiga läroverk och pedagogier skulle — äfven om dervid föreskrefves, att den, som vid dylika läroanstalter vunne ordinarie anställning, skulle vara skyldig att underkasta sig förflyttning till annat läroverk och för-

ändrad tjänstgöring — komma att i viss mån lägga hinder i vägen för en ändamålsenlig lösning af den på dagordningen stående frågan om de treklassiga läroverkens och pedagogiernas ombildning, på grund hvaraf departementschefen ansett sig böra framdeles efter närmare utredning göra framställning i denna fråga.

Beträffande kommitterades hemställan under mom. 2, att en vid allmänna läroverket i Falun ledig adjunktsbefattning måtte förses med ordinarie innehafvare, har departementschefen meddelat, att Kongl. Maj:t den 2 sistlidne februari beslutat, att nämnda lärarebefattning skulle åter besättas med ordinarie innehafvare.

Hvad angår 3:dje punkten af kommitterades förslag, så hade kommitterade med afseende härå anfört, hurusom 1890 års Riksdag medgifvit, att i den mån tillgångar blefve disponibla genom tillämpning af bestämmelserna om indragning af vissa läroverk, 32 nya ämneslärareplatser, nemligen 8 lektors- och 24 adjunktsbefattningar, finge upprättas. Af dessa hade enligt kongl. bref den 19 juni 1891 9 adjunktsbefattningar blifvit å läroverkens stat uppförda och förklarade till ansökning lediga. När de öfriga 15 adjunks- och 8 lektorsbefattningarna kunde komma att tillsättas, vore ännu obestämdt. I enlighet med Kongl. Maj:ts proposition och nämnda Riksdags beslut skulle nemligen de vid läroverkens indragning å dessas stat kvarstående lärarne uppföras på indragningsstat med de löneförmåner, som enligt gällande ordinarie stat dem tillkomme. Menades här med indragningsstat en de allmänna läroverkens indragningsstat och icke den allmänna indragningsstaten, skulle tydligen följden blifva, att de nya befattningarna icke skulle få tillsättas, förr än medel till deras aflöning blefve disponibla genom de å de indragna läroverkens stat kvarstående lärarnes afgang genom döden, hvilket åter, då flere bland dessa vore medelålders män, kunde draga ut till långt in på nästa århundrade. Emellertid vore de läroverk, hvilka dessa platser tilldelats, i stort behof af desamma; och hänvisade kommitterade i detta afseende till en vid deras yttrande fogad tabell öfver extra lärarnes antal höstterminerna 1882—1892.

Departementschefen har med afseende å ifrågavarande punkt af kommitterades hemställan erinrat, hurusom i anledning af och i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition till 1890 års Riksdag angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna Riksdagen medgifvit, dels att åtskilliga treklassiga läroverk och pedagogier skulle med de ordinarie ämneslärarnes afgang, dock senast den 1 juli 1893, indragas, samt att de vid dessa läroverks indragning å deras stat kvarstående lärare skulle uppföras å indragningsstat med de löneförmåner, som enligt gällande ordinarie stat dem tillkomme, dels ock att — i

den mån tillgångar blefve disponibla genom nämnda läroverks indragning — vissa nya lärareplatser finge inrättas. I enlighet med detta Riksdagens beslut hade Kongl. Maj:t förordnat den 22 maj 1891, att pedagogierna i Kungsbacka, Borgholm, Öregrund, Mariefred, Säter och Laholm skulle indragas, och den 16 december 1892, att treklassiga allmänna läroverken i Vernamo och Ronneby, tvåklassiga pedagogierna i Hjo, Hedemora, Grenna och Kungelf samt enklassiga pedagogierna i Ulricehamn, Lindesberg, Falkenberg och Mönsterås skulle från den 1 juli 1893 indragas. Genom särskilda kongl. bref hade derefter, i öfverensstämmelse med bemälda Riksdags beslut, medgifvits, att följande vid berörda läroverks indragning å deras stat qvarstående lärare skulle uppföras å indragningsstat med nedannämnda löneförmåner, som enligt gällande ordinarie stat tillkommit desse, nemligen:

Rektorn vid Hjo pedagogi, J. F. Kylander	Kr.	3,500
Läraren vid Mönsterås pedagogi, J. W. Goijer	»	1,500
Rektorn vid Ronneby lägre allmänna läroverk, O. Ingstad	»	3,500
Kollegan vid samma läroverk, C. A. Westerlund	»	3,500
Musikläraren vid samma läroverk, E. Svensson	»	300
Rektorn vid Vernamo lägre allmänna läroverk, S. P. Nilsson	»	3,500
Musikläraren vid samma läroverk, D. S. Gasslander	»	300
Kollegan vid Grenna pedagogi, N. Brenner	»	2,500
Musikläraren vid samma pedagogi, A. Lagerström	»	200
Kollegan vid Hedemora pedagogi, J. I. Wahlman	»	3,000
Musikläraren vid samma pedagogi, P. G. Tengman	»	200
Rektorn vid Kungelfs pedagogi, H. G. Lindhult	»	3,500
Läraren vid Falkenbergs pedagogi, G. Hedén	»	1,473
Musikläraren vid Kungsbacka pedagogi, L. P. Wahlin	»	200

Summa Kr. 27,173.

Då icke uttryckligen blifvit utsagdt, vare sig i Riksdagens skrifvelse eller i berörda kongl. bref, huruvida med indragningsstat här afsetts allmänna indragningsstaten eller de allmänna läroverkens indragningsstat, hade någon tvekan rådt med afseende härå, men när Riksdagen vid beviljande af de nya lärareplatserna förklarar, att dessa finge tillsättas blott i den mån tillgångar blefve disponibla genom ofvan omförmälda läroverks indragning, hade Kongl. Maj:t i bref till statskontoret den 8 december 1893 förklarar, att ifrågavarande lönebelopp skulle utgå af anslagen till de allmänna läroverken. På grund af denna uppfattning hade, sedan statskontoret vid särskilda tillfällen inkommit med uppgift å för ända-

målet disponibla medel, genom Kongl. Maj:ts beslut den 19 juni 1891 och den 2 februari innevarande år*) tillstånd gifvits till tillsättande af åtskilliga af de nya lärareplatser, som beviljats af 1890 års Riksdag, under det att andra måste förblifva obesatta, till dess medel till deras upprättande blefve disponibla genom ofvan nämnde på indragningsstat uppförde lärares afgång. Emellertid vore det, såsom af kommitterade äfven blifvit framhållet, af synnerlig vigt såväl för de läroverk, hvilka dessa platser tilldelats, som för de obefordrade lärarne, att sistberörda lärarebefattningar, nemligen tre lektors- och fyra adjunksbefattningar å en för samtliga under direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk lydande gemensam stat, en lektorsbefattning vid hvarterdera af allmänna läroverken i Malmö och Nyköping samt tre adjunksbefattningar vid allmänna läroverket i Karlstad, finge så snart som möjligt tillsättas.

Rörande kommitterades hemställan under mom. 4 angående sådan ändring i gällande bestämmelser om lärareplatser tillsättning, att tjänstetiden skulle få en större betydelse, ämnade departementschefen yttra sig, då han komme att inför Kongl. Maj:t föredraga kommitterades den 24 november 1893 särskildt afgifna förslag i nämnda hänseende.

Departementschefen, som likaledes förmält sig vilja framdeles återkomma till kommitterades hemställan under mom. 5 om upprättande af än flera nya lärarebefattningar, hvilken hemställan icke för närvarande påkallade någon Kongl. Maj:ts åtgärd, instämde i hvad kommitterade yttrat med anledning af hvad som i petitionen blifvit anfördt och yrkad med afseende å sättet för de extra ordinarie lärarnes anställning samt hemstälde, att detta yrkande icke måtte vinna afseende.

Beträffande slutligen det i sista punkten af kommitterades hemställan framställda förslaget att åt extra ordinarie lärare, som efter viss tids tjänstgöring af sjukdom urståndsattes att tjänstgöra, bereda något understöd, hade kommitterade yttrat, att det icke kunde förnekas, att för extra ordinarie lärare, hvilken af sjukdom hindrades att tjänstgöra, ställningen blefve bekymmersam, och att billigheten syntes kräfva, att han icke lemnades helt och hållet utan understöd. Kommitterade kunde icke angifva något exempel på att extra ordinarie tjänstemän erhöle sin aflöning eller någon del deraf för tid, hvarunder de icke tjänstgjorde. Men såsom ett i viss mån likartadt fall syntes kunna anföras den rätt, som af 1893 års Riksdag,

---

*) Enligt hvad utskottet inhemtat, förordnade Kongl. Maj:t den 2 sistlidne februari om tillsättande af 11 utaf ifrågavarande lärarebefattningar, nemligen 3 adjunksbefattningar vid allmänna läroverken i Stockholm, 2 lektors- och 2 adjunksbefattningar vid högre allmänna läroverket i Helsingborg samt 1 lektors- och 3 adjunksbefattningar vid högre realläroverket i Göteborg.

med anledning af enskild motion, medgifvits åt teckningslärare, att vid tjänstledighet på grund af sjukdom uppbära en del af det arfvode för åt dem uppdragen extra ordinarie tjänstgöring, som skulle hafva till dem utgått, derest de sjelfve bestridt densamma. Samma skäl, som förmått Riksdagen att bevilja teckningslärarne ersättning för det arfvode för extra ordinarie tjänstgöring, som de på grund af sjukdom måste afstå, syntes nemligen kommitterade tala för att denna förmån äfven borde beviljas de extra ordinarie lärarne, alldenstund deras tjänstgöring vid läroverken måste anses upptaga hela deras tid och de utöfva sin verksamhet med samma ansvar och sjelfständighet som de ordinarie lärarne.

Beträffande de närmare bestämmelser, som med afseende å dylik ersättning eller understöd blifvit, på sätt här ofvan meddelats, af kommitterade föreslagna, hade kommitterade yttrat att, då de extra ordinarie lärare, som tjänstgjorde såsom vikarier för tjänstledige ordinarie lärare, hvilka det ålåge att sjelfva bekosta vikariernas aflöning, eller såsom extra lärare vid läroverk, vid hvilka undervisningen på kommunens bekostnad utsträckts, förordnades af vederbörande eforalstyrelse, så att det uteslutande berodde på denna, hvilka personer som anställes, syntes äfven dessa extra ordinarie lärare vid sjukdomsfall böra erhålla stadgadt understöd af statsmedel. Att understödet föreslagits skola utgå blott under den tid förordnandet varade och högst under ett år, hade åter sin grund deri, att den extra ordinarie läraren icke tillhörde läroverket längre, än hans förordnande räckte, och att förordnanden af här ifrågasvarande slag i allmänhet gifves på högst ett år i sänder. Hvad slutligen understödets belopp anginge, hade kommitterade inskränkt sig till att föreslå, att detsamma måtte bestämmas till hälften af det arfvode, som eljest skulle hafva utgått. De ordinarie lärarne hade att vid tjänstledighet för sjukdom afstå dels $\frac{1}{4}$ af lönen, dels den del af det tillfälliga lönetillägget, som belöpte sig på tiden för tjänstledigheten. En ordinarie adjunkt i lägsta lönegraden afstode således vid tjänstledighet för sjukdom omkring $\frac{2}{3}$ af sin aflöning, och öfriga ordinarie lärare en mindre del deraf. Men då de ordinarie lärarne i allmänhet hade familj, vore de extra ordinarie lärarne i regeln ogifta, hvarför de vid sjukdomsfall borde kunna anses hjälpta med ett mindre belopp.

För de bestämmelser, som i öfrigt föreslagits, syntes särskilda skäl icke behöfva anföras.

Vid beräkningen af den kostnad, som understöd vid sjukdomsfall åt extra ordinarie lärare skulle enligt angifna bestämmelser medföra, hade kommitterade utgått från den förutsättning, att genom tillsättning af dels redan befintliga, dels af Riksdagen redan beviljade ordinarie lärareplatser,

de extra ordinarie lärarnes antal kunde nedbringas till 240. Antoges vidare, att årligen något öfver 8 procent eller 20 af dessa under i medeltal 10 läsveckor genom sjukdom hindrades att förrätta sin tjänst, skulle understöd behöfva meddelas för 200 sjukveckor. Sannolikheten af detta antagande kunde kommitterade icke ådagalägga genom någon statistisk utredning af de extra ordinarie lärarnes sjukdomsförhållanden, då primäruppgifter för en sådan statistik saknats; men vid undersökning af de extra ordinarie lärarnes tjänstgöringstid under sista årtiondet hade kommitterade fått det intrycket, att angifna antal sjukveckor snarare borde anses för stort än för litet. De extra ordinarie lärarnes arvoden vore för närvarande bestämda till 1,500 kronor, 1,800 kronor eller 2,000 kronor för läsår och kunde i medeltal upptagas till 1,800 kronor, som det stora flertalet uppbure. Understödet under sjukdom skulle således utgå med i medeltal 900 kronor för läsår eller 25 kronor för vecka, hvaraf åter följde, att totalkostnaden skulle kunna anslås till omkring 5,000 kronor om året.

För egen del har departementschefen med afseende å nu ifrågavarande förslag yttrat, att då de extra ordinarie lärares ställning, hvilka af sjukdom hindrades att fullgöra dem meddeladt uppdrag, vore högeligen behjertansvärd, kunde departementschefen ej annat än instämma i kommitterades hemställan, att något understöd vid dylika fall måtte dem beredas. Mot de närmare bestämmelser kommitterade för sådant understöds meddelande föreslagit, hade departementschefen intet att anmärka.

Såsom af statsrådsprotokollet inhemtas, afser Kongl. Maj:ts framställning om öfverflyttande på allmänna indragningsstaten af de till ofvannämnde lärare vid indragna läroverk utgående lönebelopp i sjelfva verket en åtgärd, hvarigenom samtliga de lärarebefattningar, hvilkas inrättande 1890 års Riksdag medgifvit, måtte kunna tillsättas. Att ett verkligt behof här af förefinnes, framgår deraf att, såsom utskottet inhemtat, för läsåret 1893—94 följande antal extra lärare anstälts vid de läroverk, hvilka de ännu ej tillsatta lärarebefattningarna tilldelats, nemligen vid de allmänna läroverken i Stockholm 49 samt vid högre allmänna läroverken i Nyköping 2, i Malmö 9 och i Karlstad 8. Vid sådant förhållande och då tillsättandet af ifrågavarande 12 lärarebefattningar, hvilkas behöflighet redan af 1890 års Riksdag blifvit erkänd, synes utskottet böra åtminstone i någon mån bidraga att förbättra utsigterna till befordran för de extra ordinarie lärarne, anser utskottet sig ega grundad anledning att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förevarande förslag.

Hvad derefter angår förslaget att bereda något understöd åt vikarierande eller extra lärare, som af sjukdom hindras att bestrida honorr med-

deladt förordnande, så anser utskottet, att ehuru, såsom äfven blifvit af kommitterade framhållet, det icke torde förekomma exempel på att en extra ordinarie tjänsteman inom andra områden är berättigad att uppbära något arfvode för tid, då han icke tjänstgör, de extra ordinarie lärarne likväl med hänsyn dertill, att icke blott samma tjensteåligganden ofta under en lång följd af år af dem skötas med samma ansvar som af de ordinarie lärarne, utan äfven en ej obetydlig del af de läraretjenster, hvilka uppehållas af extra ordinarie lärare, äro sådana, som, ehuru uppförda å läroverkens ordinarie stat, dock till följd af särskilda omständigheter icke fått med ordinarie innehafvare besättas, väl äro förtjenta af att kunna påräkna ett dylikt understöd; och utskottet anser sig så mycket hellre kunna förorda Kongl. Maj:ts förslag härom, som ett bifall dertill, med de bestämmelser, hvilka i detta afseende föreslagits och emot hvilka utskottet icke har något att erinra, ej torde för statsverket medföra synnerligen afsevärda kostnader.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, med bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, medgifva:

a) att de lönebelopp, som skola utgå till de i statsrådsprotokollet för den 9 mars 1894 omförmälde lärare, hvilka qvarstå på de jemlikt kongl. brefvet den 16 december 1892 indragna läroverkens stat, må uppföras å allmänna indragningsstaten under riksstatens nionde hufvudtitel;

b) att vid allmänt läroverk eller pedagogi anstald extra ordinarie lärare, som af vederbörande eforalstyrelse erhållit förordnande under hel lästermin eller derutöfver med full tjänstgöring, men som af vederbörigen styrkt sjukdom förhindrats att tjänstgöra, må, derest han före detta förordnande tjänstgjort vid dylikt läroverk minst ett år, erhålla understöd för den tid, hvarunder han varit ur stånd att tjänstgöra, till belopp motsvarande hälften af det arfvode, som på grund af ifrågavarande förordnande eljest skulle tillkommit honom för samma tid, dock att dylikt understöd icke må utgå för längre tid än ett läsår, äfven om förordnandet för längre tid meddelats; äfvensom att för bestriande af härigenom för-

anledda utgifter må till Kongl. Maj:ts förfogande ställas ett förslagsanslag af 5,000 kronor årligen.

Stockholm den 27 april 1894.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation:

af herrar *A. Persson, H. Andersson, P. Holm, O. Jonsson, L. Jönsson, P. Pehrson, C. Persson, N. Petersson, J. E. Wikstén, A. P. Danielson, N. Nilsson* och *O. A. Ericsson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande om förslag bort hafva följande lydelse:

»Såsom af statsrådsprotokollet inhemtas, afser Kongl. Maj:ts framställning om öfverflyttande på allmänna indragningsstaten af de till ofvannämnde lärare vid indragna läroverk utgående lönebelopp egentligen, att samtliga de lärarebefattningar, hvilkas inrättande 1890 års Riksdag medgifvit, måtte kunna tillsättas. Men att på detta sätt åstadkomma en ökning af den nu befintliga ordinarie lärarepersonalen synes utskottet under förhandenvarande omständigheter, och innan den sedan lång tid på dagordningen stående läroverksfrågan fått sin lösning, vara ganska betänkligt. Det torde nemligen vara ovedersägligt, att, derest i sammanhang med en löneroglering för lärarne vid de allmänna läroverken terminsafgifter komma att påläggas lärjungarne vid dessa läroverk, man har att emotse en ej oväsentlig minskning i lärjungeantalet, i sammanhang hvarmed naturligen behovet af lärarekrafter äfven kommer att blifva mindre. Vid sådant förhållande och då äfven andra reformer, som med afseende å de allmänna läroverken ifrågasatts, torde kunna medföra en minskning i den erforderliga lärarepersonalen, kan utskottet icke finna det tillrädligt, att Riksdagen nu skulle gifva sitt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Hvad vidare angår förslaget att bereda något understöd åt vikarie-
rande eller extra lärare, som af sjukdom hindras att bestrida honom med-
deladt förordnande, så har utskottet, då, såsom äfven af kommitterade blifvit
framhållet, det icke torde förekomma exempel på att en extra ordinarie

tjensteman inom andra områden är berättigad att uppbära något arfvode för tid, han icke tjänstgör, och med hänsyn derjemte till de anspråk på liknande förmåner, som ett bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning utan tvifvel skulle kunna framkalla från statens öfriga till stort antal uppgående extra ordinarie tjänstemän, icke ansett sig böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet:

a) att Kongl. Maj:ts framställning, att de lönebelopp, som skola utgå till de i statsrådsprotokollet för den 9 mars 1894 omförmälde lärare, hvilka qvarstå på de jemlikt kongl. brefvet den 16 december 1892 indragna läroverkens stat, måtte uppföras å allmänna indragningsstaten under riksstatens nionde hufvudtitel, icke må af Riksdagen bifallas; samt

b) att Riksdagen ej heller må bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag angående understöd åt extra ordinarie lärare vid allmänna läroverken under förfall på grund af sjukdom och att följakligen det för sådant ändamål af Kongl. Maj:t äskade anslag icke må af Riksdagen beviljas.